

2. Mar. 1845

FAKTA

Dato:
2. Mar. 1845

Sidetal:
Dagbog D, side 12-15

Dagbogens placering:
Den Hirschsprungske Samling

Trykt udgave:
Jesper Svenningsen (red.): Seks år af
et liv. Johan Thomas Lundbye –
Dagbøger om tro, skæbne, kunst og
kærlighed, København 2018, s. 254-
257

TRANSSKRIFTION

Søndagen 2 Martz 45.

Antikt Maleri. Pompeijisk Decoration og dens Anvendelse hos os. Et herligt Brev jeg modtog igaar fra Moder¹ og Theodor,² og hvori ogsaa Onkel Bonnevie³ havde skrevet nogle Ord, lokkede Taarer i mine Øine. De gode Mennesker forstaae, at jeg ikke har det rigtig godt, men at forbedre min Stilling er ikke i deres Magt. Hvad gjemmer dette Aar i sit Skjul for mig? denne Maaned vil maaskee vise mig Begyndelsen til Meget. – Høyen⁴ holdt igaar i Academiet et deiligt Foredrag over Polygnots Arbejder, som han har talt om i flere Timer; men igaar gjorde han Uddrag af Pausanias's Beskrivelser, det eneste, der er levnet os af denne berømte Kunstners Arbejder, og fortolkede dem med saamegen Rimelighed, støttende sig til lignende Beskrivelser af moderne Kunstværker, at han ganske henrev mig til den Mening, han har: at nemlig det gamle Grækenland havde en udviklet Malerkunst paa samme Tid, Billedhuggerkunsten der skjød saa deilig en Blomst, som intet andet Sted senere. •13• Og en Malerkunst med lignende Begreb om Skygge og Lys, malerisk Opfatning som vi have. Derhen viser ogsaa de smukke Billeder i Pompeji fra en Tid, da Plinius beklager Malerkunstens dybe Forfald. Det glædede mig at høre Høyen med sin Kraft og Skarpsindighed at komme saa let og naturligt til dette glædelige Resultat; hvor langt anderledes end Riepenhausens Restauration. – Forøvrigt, denne Plinius's Skildring af Malerkunstens Forfald paa hans Tid var Vand paa min Mølle. Jeg har nemlig aldrig ubetinget kunnet gaa ind paa den pompejiske Decorationsmaade i alle Deelee. Som jeg kjender til de Ting, da interesserer Hovedbillederne midt paa Væggene mig bestandig ganske overordentligt; men i Arabesker og perspectiviske Gjennembrud af Væggene finder jeg en saa uhyre Vilkaarlighed, at end ikke de yndige og tit aldeles henrivende Enkeltheder kan forsone mig med det Hele. Denne Hage, der for mig altid er ved disse Ting, vilde jeg nu gjerne søge Grunden til i den Omstændighed: at disse herlige Levninger dog kun ere Levninger fra en Tid, at Maleriet gik ned ad Bakke, hvad, om vi havde haft dem fra Toppunktet! Dog, jeg vil ingen Mening have om de Ting, før jeg har seet dem selv; men maa alligevel tilstaae: at jeg seer stedse lidt skjævt til en Anvendelse af disse Sager i Nutiden, naar den indskrænker sig til en blot Copieren. Jeg troede paa Muligheden af at kunne benytte de Gamles Lethed, Ziirlighed, Sands for Farver o s v uden at tage med, hvad jeg kun kan see som Mangler. Saaledes i Musæet,⁵ – jeg kan ikke nægte at det støder mig at see i Hilkers Værelse, ovenover de lette [gule] perspectiviske [overstreget: Gje] Opstalter, som jeg dog maa indrømme megen Finesse, ovenover dem at see det tunge, [overstreget: uhyre s] i Modsætning til de let opløbende Bygninger uhyre store, baae [dvs. blå?] Drapperi hænge meningsløst derover. Og jeg erindrer ogsaa, at jeg engang paa et beskedent Spørgsmaal i den Anledning, af Bindsbølle⁶ og Hilker,⁷ som

jeg just traf der, fik kun det Svar: her gjælder det just at slaee al Fornuft ihjæl, jo galere, jo bedre. Dette Svar var maaskee rigtigt, men i hvert Tilfælde yderst uheldigt anbragt [overstreget: paa] [til] een, der spørger for at lære, naar det gives saa kort og uden al videre Forklaring. Mig støder denne Mangel af Fornuft, naar jeg seer i det andet Værelse, Hilker har malet, de Paafugle der sidde, ved deres Former stivnede •14• til et Ornament, men ved Farven naturlige Paafugle, saa temmelig. Det støder mit Øie i høi Grad, og jeg synes netop ved den Mangel paa Fornuft, som denne Anvendelse for mine Øine lider af. Thi det vilde glæde mig at see de deilige Fugle malet hen i livlige Stillinger, stedse varierede, eller ogsaa maaskee med conventionelle Farver som et blot Ornament, men denne Blanding – nei! den fordærver mig næsten Indtrykket af de deilig sammenstemmede Farver, som dette Loft ellers har. Købke har medbragt Copier af to Paafugle,⁸ som, skjøndt med Hensyn paa Farve ere langt mere vilkaarligt [overstreget: benyttede] behandlede, dog have dette yndige Fugleliv, det er Fuglehals, Fuglefjed, Fuglefjær – og alt, dog uden at være det, thi Farverne er jo heelt forandrede; men den Slags Ting kan jeg heller aldrig see mig mæt paa i de pompejiske Sager. Det er dog kjedeligt stedse at skulle være Dreng med Hensyn paa sligt, fordi man ikke har seet nok; o maatte jeg komme bort, og maatte jeg underveis aldrig glemme: at hver Smule, jeg kan samle af Erfaringer kan jeg høilig [overstreget: Behaf] behøv[e], naar jeg atter kommer hjem, om ellers min Stemme skal nogensinde faa Vægt – om ikke Høyen, der fraaader Reisen, skal triumfere. –

senere samme Dag.

Forfængelighed.

Og om jeg nu kom bort, og aldrig vendte meer tilbage. Om en Feber bortrev mig, om jeg i Bjergene styrtede ned og blev fundet som en fremmed, Ingen kjendte. Da gjaldt det om Nogen vilde savne mig, om jeg havde gjort mig fortjent til at mindes. Mine efterladte Sager, hvem skulde eie dem? det er ikke meget, men een Ting er der dog, som jeg kunde ønske var værdig til at opbevares i en offentlig Samling, nemlig: den store Bog med mine Tegninger, samt alle de mindre Tegnebøger; dem ønskede jeg maatte blive sammen, de ville give et tro Billede af min hele Virksomhed fra mine unge Aar og gjennem de svage Perioder; phantastiske Drømmebilleder er der ogsaa iblandt, skjøndt det meste af den Slags har jeg givet Andre. Mine Venner og Slægtninge som kunde ønske Erindringen om mig skulde have Aftryk af alle de Raderinger jeg har gjort, thi Tegningerne maatte ikke skilles ad, saafremt de kunde optages i en eller anden offentlig Samling. Mine Bøger og Haandtegninger [af andre] kunde ogsaa deles, samt mine malede Studier, men dog skulde min Broder Honoratus⁹ have Broderparten. Lorenz Frølich •15• Skovgaard¹⁰, Brandis¹¹, Georg Steenberg, [overstreget: og] Thorald Læssøe og Adolf Jerichau¹², som ere de Mennesker jeg til forskjellige

Tider har staaet i inderligst Forhold til, skulde Alle have af mine Arbeider; men foruden dem er der mange som jeg holdt af, flere end at [~~overstreget: jeg~~] de hver kunde faae et Studie, de skulde have Raderinger, men min gamle Moder¹³ det Billede fra Issefjorden¹⁴, som jeg havde skjænket til Thorvaldsens Musæum, men som er forblevet uden Bestemmelse, da den hele Plan strandede, Gud veed hvorpaa! Dog, det jeg har at raade over er for lidet til at det er værdt at dele, og derfor er det Eneste, som det vilde gjøre mig ondt at tænke adspiltet: mine Tegninger. Men ved disse Tanker falder det mig ind, at det var morsomt engang at forfatte en Liste over alle de Mennesker, man holdt Noget af, thi over alle mine Bekjendtere vilde være mig ligesaa kjedsommeligt som umuligt. Jeg kunde dele den efter Kjøen og Alder, og vilde da vise sig, at de fleste femenina blot kom paa Listen fordi jeg holdt af at see paa dem, mere Kjendskab vandt jeg aldrig til dette mysterieuse Slags Væsener. Det skal jeg engang gjøre, eller engang begynde paa, thi det maa gjøres lidt efter lidt, eftersom man husker paa dem, der tidligt var os kjære, men senere halvforglemte indtil vi opdage deres venlige Skikkelser i vor Hukommelses dunkle, afsides Kroge, hvor de kanske sidde bedre og fastere end mangan Een, der kan være sporløst forsvunden, naar vi som Gamle glemme de modne Aar, men beholde Barndomsindtrykkene. Dersom jeg engang driver det til noget i Kunsten, da skal jeg ogsaa skrive mit hele Levned op, det vil dog indeholde en alvorlig Advarsel, dersom det vil blive mig muligt deri at gjengive den Tomhed som opfyldte, eller rettere, som lod flere Aar af mit Liv aldeles uopfyldte. – Men for at beskrive mit Liv ordentligt, vilde jeg dog forfatte en slig Liste først over de Mennesker, hvis Omgang har havt nogen Indflydelse paa mig. – Jeg gad vidst, om Andre ogsaa har saadanne latterligt forfængelige Griller som disse, hvortil jeg dog maa bemærke, at jeg uden Smerte skulde kunne udrive saadanne Ideer som den om Levnetsbeskrivelsen, men virkelig for Alvor mener og tit har nævnt: at mine Tegninger kunde mulig fortjent en saadan Ære, som den her antydede. Jeg har tit tænkt derpaa, men er det at vurdere mig selv for høit, saa er jeg kommen dertil ved at roses over Fortjeneste for disse Ting; med Malerierne er det noget heelt andet.

¹ Cathrine (Trine) Lundbye, f. Bonnevie (1792-1863).

² Lundbyes yngste storebror, Theodor L. Lundbye (1816-1907).

³ Lundbyes morbror, Honoratus Bonnevie (1795-1873), sognepræst i Vallekilde.

⁴ Kunsthistoriker N.L. Høyen (1798-1870).

⁵ Thorvaldsens Museum var på dette tidspunkt ved at blive udsmykket indvendigt af bl.a. Georg Chr. Hilker og Christen Købke. Lundbye har haft adgang til at studere udsmykningerne undervejs i arbejdet.

⁶ Arkitekt M.G. Bindesbøll (1800-1856).

⁷ Dekorationsmaler Georg Chr. Hilker (1807-1875).

⁸ Christen Købkes to kopier efter påfugle i pompejanske vægmalerier findes i privateje (Mario Krohn: Maleren Christen Købkes Arbejder, København 1915, nr. 205-206).

⁹ Lundbyes mellemste lillebror, Honoratus R. Lundbye (1821-1888).

¹⁰ Malerkammeraten P.C. Skovgaard (1817-1875).

¹¹ Dietrich Brandis (1821-1849).

¹² Billedhuggeren Jens Adolf Jerichau (1816-1883).

¹³ Cathrine (Trine) Lundbye, f. Bonnevie (1792-1863).

¹⁴ Bjørnehovedet og Hvideklint ved Isefjorden, privateje (Karl Madsen: Johan Thomas Lundbye 1818-1848, København 1949, nr. 67).

Minne Brev! Du som for maaned mit Tilbud, tænker Du paa, at du, du
skulle tilhøre, kunde gjenne et langt Liv levet Dig paa Kænde-veie,
i dit Liv med det den Salgands, som forside ved Armand, og som
latter frem de deiligste Blevener af den samme Fortind, der nu
kun have Tidelen. Tænker Du paa, at mine kedst Billeder staa
i smaae Bøger eller komme aldrig frem, mere de, der stilles ud
for Evner, og forprænte og sigelige; tænker Du paa, at det kunde
have været om verit, at du havde i Din Magt, at jjerne mig til
en dygtig Kunstner, og skulde blevet det, kun for at glæde dig. -
Eller - fortæller et Maaned med dit smukke Ansigt, hvorefter
din Tanke dæler ved hane, der tegner se maugt et Billede ved
dine Farvelens anden Bred, kun for at see dig glæde? Margrethe!
Hvad det, og see dig ikke ved; men gæve det altid efter Fortjens
de i denne Verden. See gid du have, til hvem du længere sig, ma
seer helv end og, men gid du dig altid maatte finde Plads til et lille
Minde om den stakkels Maler, der brooken kjædet Verden eller sig selv.
Antikvit Maler. Pompej'ske Decoration af Lindgren & Martz 45.
den Anvendelse for os.

Et heeligt Brev og maler igaar fra Maden og Theatret, og heri ogsaa An-
kel Borneens havde skrevet nogle Ord, lakkede Faarv i mine Fier. De
gode Mennesker forstaaer, at og ikke har det rigtig godt, men at forbe-
min Stilling er ikke i deres Magt. Hvad gæmmer dette Lav i dit Hjel for
mig? Denne Maaned vil maaskee give mig Begyndelsen til Miget. -
Morgen holdt igaar i Academiets et deeligt Foredrag over Polyquats
Arbejder, som har havt om i flere Tider, men igaar gjorde han
Udrag af Pansanias's Beskrivelse, det mest, der er levet os af denne
berømte Kunstners Arbejder, og fortæller den med saamegen Nysgjerrighed,
stættende sig til lignende Beskrivelser af moderne Kunstværker, at han
ganske hener mig til sin Mening, han har: at nemlig det gamle
Grækenland havde en udviklet Malerkunst paa samme Tid. Billedning
gikimsten der sjæld see deilig som Blevener, som intet andet Sted senere.

12.
Og en Malerkunst med lignende Begreb om Skjæde og Lys, maleriske
Opfatning som vi have. Secher vises ogsaa de samme Billeder: Pompeji
fra en Tid, da Plinius betragte Malerkunstens sigt Forfald. Det glæder
mig at have Nogen med sin Kraft og Hæderindgigt at komme saa tæt og
naturligt til dette glædelige Forintat, hvor langt uendeliger, end Speken-
hausens Postulation. — Forøvrigt, som Plinius's Meddelelse af
Malerkunstens Forfald paa hans Tid, har Vand fra min Malle. Jj
har nemlig aldrig i Heltningen kiindet gaa ind paa den perspektiske
Decorations maade: alle Dele. Som j kjenner til de Ting, da enten
være Hovedbillederne midt paa Hægeren mig bestandig ganske
overordentligt; men i Arabesken og perspectiviske Gjennemtræng af
Hægeren finder j en saa vidtlig Heltklarhed, at end ikke de gjældende
og det afbildes henisende Heltklarhed kan forenes mig med det
Spille. Denne Klage, der for mig altid er ud disse Ting, vilde j sin
gjæve seje Grundet til: den Omstændighed: at disse Heltlige Leeminger
dog kan ses Leeminger fra en Tid, at Maleriet gik ned ad Bakke,
hvad, om vi havde haft dem fra Toppunktet! Sej, j vil ingen Mening
have om de Ting, for j har set dem selv, men maa alligevel tilstå: at
j selv stude lidt højt til en Anvendelse af disse Sager i Værdier,
naar den indskrænket sig til en blot Copiering. Jj træde fra Måltig
uden af at kunne bemærke de Gamles Deltid, j Heltlighed, Jands for
Tænder o. s. v. inden at tage med, hvad j kan kan see som Mangel.
Lænder: Mangel, — j har ikke noget at det stude mig at see i
Heltkens Værdier, ovenover de lette perspectiviske Opstalter, som
j sej maa indvænne megen Finesse, ovenover dem at see det tynge,
indvænne i Madsætning til de let oplukende Begynderen utop vidtlig store
baas Drapperi hænge meningsløst Serever. Og j er indvæn ogsaa, at
j engang paa et bestemt Spræng maade: den Anledning, af Budes
dette j Heltken, som j just traf der, fide kin det Seer: her her gjælder
sit pnt at slaa et Forintat Hædel, jo gæder jo hedre. Dette Seer var maa
seer rigtig, men i hvert Tilfælde gjædet vidtlig antragt fraa een, der
sprænger for at lære, naar det gæder saa højt og inden at vidde Forklaring.
Mig stude denne Mangel af Forintat, naar j seer i det andet Værdier
Heltken har malet, de Paefugh der viddo, ud disse Formes stunde

14
til et Ornament, men end Farven naturlige Præfayle, saa temmelig.
Det stodes mig i heri paa, og jeg synes netop ved den Mangel paa
Færmigt, som somme Kunstnere for mine fine Lister af. Thi det er
jo glædet mig at see de dirlige Ting malet her i detlige Stillin-
ger, steds varierede, eller ogsaa maaker med conventionelle Far-
ver som et blot Ornament, men somme Blanding - nei! den forder-
ser mig næsten Indtrykket af de dirlige sammenstemmede Farver,
som dette Løst eller her. Skikke her medbragt Copier af to Præfayle,
som skjænt med Mængden paa Farve, er langt mere vilkaarligt
kennet for behandlet, dog haar dette yndige Fugleliv, det er Fuglehal,
Fugleffjed, Fugleffjer - og alt, dog uden at være det, thi Farverne er
jo, de helt forandrede, men den Slags Ting har jeg heller aldrig see mig
med paa i de franskejske Sager. Det er dog kjærligt steds at skulle
være Drog med Mængden paa Sigt, fordi man ikke har set nok; o vent
to jeg komme her, og maatte jeg undersøge aldrig glomme: at hver
Lunde, jeg kan samle af Erfaringen har jeg herlig Bortof behav, naar
jeg eller kommer hjem, om eller min Stemme skal migvisende paa
Vege - om ikke blot den, den franskejske Næsen, skal triumfere -
Erførelighed?
Hver samme Dag.

Og om jeg var her, og aldrig ventte mere tilbage. Om en Fæber bestar mig,
om jeg i Bjergerne stødte ind og blev fundt som en fremmed, Nogen kjænte.
Da gjælt det om Nogen vilde sære mig, om jeg havde gjort mig fortjent til at
minde. Mine efterladte Sager, hvem skulde de den? Det er ikke meget, men een
Ting er det dog, som jeg kunde ønske var værdig til at opbevares: en offentlig
Samling, nemlig: den store Bog med mine Tegninger, samt alle de
mindre Tegninger; den ønskede jeg maatte blive sammen, de vilde give et
stort Billede af mine hele Virksomhed paa mine mange Aar og gjenne de
sæge Perioder; phantastiske Drømmebilleder og de ogsaa i blødt, skjænt,
det meste af den Slags har jeg givet Vedne. Mine Vinne og Måftvænge
som kunde ønske Indrindinger om mig skulde have Aftryk af alle de
Færdinger jeg har gjort, thi Tegningerne maatte ikke skilles ad, i afprøvet
de kunde optages; en eller anden offentlig Samling. Mine Bøger og
Maaltegninger kunde ogsaa Sees, samt mine maalede Studier, men
jeg skulde min Brøder Memoratus have Brøderparten. Lov mig Fortid

Stenegaard, Brandis, Georg Steinhilber, og Thoralde Læssøe og Wolf Jenichan,
som ere de Mennesker, som det forskellige Tidens har staaet i inderligt Forhold
til, skulde alle haave af mine Afsender, men forinden dem er der mange
som jeg haalt af, flere end at de kunne tænke paa at skrive, de skulde
haave Naderinger, men min gamle Moder det Billedet fra Sjælfjorden,
som jeg havde skjenket til Thoralde søns Museum, men som er forble-
vet uden Bestemmelse, da den hule Plak strandede, Gud ved hvorfor!
Dog, det er her at saad' over, og for lidt tid at det er værdt at se, og
paa en det Erstat, som det vilde gøre mig end at tænke adspillet.
mine Tegninger. Men ved disse Tanker falder det mig ind, at det er
meget som engang at forfætte en Liste over alle de Mennesker, man
kalder sig af, thi over alle mine Bekjendtere vilde være mig lig-
saa skjædsomueligt som umueligt. Jeg kunde dele dem efter Alder
og Alder, og vilde da sige sig, at de fleste fremmende blot kom
paa hester jord. Jeg haalt af at se paa dem, men et Kjenndskab vandt
jeg aldrig til dette mysteriøse Slags Mennesker. Det skal jeg engang gøre,
eller engang begynde paa, thi det maa gøres lidt efter lidt, efter som
man kjenner paa dem, der tidligt var en Kjerne, men senere halofen-
gjenste indtil en opdagelse deres værlige Skikkelser: en blid og smilende
Smil, og siden Kage, hvor de kunde sidde ved og faste end man-
gen En, der kan være sporløst forsvunden, naar en som Gæst
glemme de gamle Aar, men beholds Barndoms indtrykke.
Derfor jeg engang sige det til noget: Kunst, de skal jeg ogsaa skrive
mit hele Livet op, det vil dog indeholde en stærk Advarsel, der som
det vil blive mig muligt den at gjenind den Tid som aflytte,
eller senere, som lad flere Aar af mit Liv aldeles uaflytte. Men for
at skrive mit nu ordentligt, vilde jeg dog forfætte en slik Liste først over
de Mennesker, hvis Omgang har haft nogen Indflydelse paa mig.
Jeg gad vidst, om Anders ogsaa har saadanne latterligt forfættelige Gæster
som disse, hvorat jeg dog maa bemærke, at jeg inden Turene skulde kunne
sindes saadanne Folk som den om Levnets betingelser, men især for
Aars men og til den men: at mine Tegninger kunde med
fortjent en saad' en Plak, som den her antydede. Jeg har til Tænk derpaa,
men en det at vider mig selv for lidt, saa er jeg kommen dertil ved at
være en Fortjeneste for sine Ting, med Maleriene er det noget helt andet.